

Ankara’da Faaliyet Gösteren Mobilya İşletmelerinin Fiziki Koşullarının İncelenmesi

Cevdet SÖĞÜTLÜ, Ferhat EROĞLU

ÖZET

Bu çalışmada; Ankara Siteler bölgesinde faaliyet gösteren mobilya işletmelerine ait üretim atelyelerinin fiziki koşulları incelenerek eksikliklerinin belirlenmesi, bu eksikliklerin işyeri sahibi ve çalışanlar tarafından algılanma durumlarının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak tesadüfî olarak seçilen 99 adet işletmenin yöneticisine “araştırma anketi” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, atelyelerinin %96’sı talaş sobası ile ısıtılmakta olup, bu ısıtma yöntemi kullanıcılar tarafından yeterli bulunmaktadırlar. İşyeri mülkiyet durumu bakımından, kiracı işletmelerin oranı yüksektir. Atelyelerin önemli bir kısmında havalandırma sistemi bulunmamaktadır. Mülk sahibi olmak atelye yerleşim düzenindeki memnuniyeti artırmaktadır. Atelyelerinin çoğunluğunda kişisel koruyucular kullanılmakta, makine koruyucuları ise kullanılmamaktadır. Makine koruyucuları kullanımının kazaları önemli ölçüde önlediği belirlenmiştir. Sonuç olarak, mobilya işletmelerinde fiziki donanım eksikliği ve çalışanların alt yapı kullanımında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Çalışanlara, iş güvenliği, verimlilik ve teknolojik gelişmeler konularında eğitim verilmesi ile bu eksikliklerin giderilebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Mobilya, atelye, mobilya işletmeleri

The Investigation of Physical Conditions of the Furniture Enterprises in Ankara

ABSTRACT

It is aimed to determine the inadequacies of furniture enterprises by examining the physical conditions and perception of those inadequacies from the owners and work staff in furniture enterprises in the *Siteler* region, Ankara. A research questionnaire was applied to the managers of 99 enterprises, which were randomly selected with aim of this study. According to the research results; heating system of the enterprises were carried out with shavings heater (96%), which were found happy with the heating system. The rate of the rented enterprises was found more than the owned enterprises. There were no airing possibilities in most of the workshops. Owning the property of the enterprises increases the happiness of settling work placements. In spite of existing machine protectors in the workshops, self-protection for workers were used, however, the machine protectors were not commonly used by the workers. The machine protectors significantly decrease the accidents in accordance with the research results. As a result, inadequacy of workers for knowledge in use of physical placement and infrastructure of furniture enterprises was found. It is possible to say that there is a need of giving training to the workers about work security, productivity, and technological developments in work placements.

Key words: Furniture, workshop, furniture enterprises

1. GİRİŞ

Mobilya üretimi, ülkemizde küçük el sanatları şeklinde başlamıştır. Ancak, ahşap veya ahşap esaslı eşyaya duyulan talebin yüksek olması nedeniyle 18. yüzyılın sonlarında fabrikasyon üretime geçilmiştir. Böylece, üretimde hedeflenen miktar ve kaliteyi gerçekleştirip, verimliliği artırmak amaçlanmıştır (1). Mobilya Endüstrisinde, geleneksel yöntemlerle çalışan çok küçük işletmeler ağırlıkta olup, 1975 yılından itibaren önemli yapısal değişimler gerçekleştirilmiştir. Geçmişte ustaların el işçiliğiyle yaptıkları işlemler, artık CNC tezgâhlarında

seri halde yapılabilir duruma gelmiştir. Ancak bu gelişme, sektördeki küçük ölçekli işletmelerin azaldığı anlamına gelmemektedir. Halen sektörün büyük çoğunluğu küçük ölçekli işletmelerden oluşmakta ve geleneksel yöntemlerle çalışmaktadır (2). Çalışma hayatı istatistiklerine göre, Türkiye’de ağaççileri alanında faaliyet gösteren toplam işyeri sayısının %99,73 ünü, toplam sigortalı işçi sayısının ise %86,12’sini Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) oluşturmaktadır (3).

Sanayileşme gelişmenin temel noktası olarak kabul edilmiş, gelişme ve ilerleme ise günümüzde tüm ülkelerin ortak hedefi haline almıştır. Birçok yönden aralarında belirgin farklılıklar bulunan gelişmiş ülkelerin ortak noktalarından bir tanesi KOBİ’lere verdikleri önemdir. Ulusal ve uluslararası rekabet ortamında, ülke kaynaklarını tüketici ve kullanıcılara uygun biçimde sunabilme yeteneğine sahip, esnek üretim üstünlükleri saye-

Makale 09.10.2008 tarihinde gelmiş,04.12.2008 tarihinde yayınlanmak üzere kabul edilmiştir.
C. SÖĞÜTLÜ, F. EROĞLU Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi
Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü
06500 Teknikokullar, ANKARA
e-posta : cevde@sogutlu.gazi.edu.tr, ferhateroglu@gmail.com
Digital Object Identifier 10.2339/2008.11.4. 373-378

sinde değişen ekonomik şartlara ve piyasa özelliklerine kolay uyum sağlayabilmenin yanında, teknolojik yeniliklerde de önemli rolü olan KOBİ'ler, bölgelerarası gelişmişlik farkını gidermekte ve sermayenin tabana yayılmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Toplumun yaratıcı gücünün ortaya çıkarılmasında ve gelişmesinde büyük ölçekli ve yığın üretim yapabilen işletmeler, teknolojik yapıları ve büyük sermaye kullanımları nedeni ile etkisiz kalabilmektedir. Yeni fikir, buluş ve iş imkânlarının ortaya çıkarılmasında KOBİ'ler daha etken bir konuma sahip olup, ülke ekonomisinde sürekli hareketlilik ve değişikliklerin oluşumunu sağlamaktadırlar (2,4,5). Uluslararası rekabetin yoğunlaştığı ve ülke sınırlarının ticari ve ekonomik anlamda yok olmaya başladığı dünyada, ülkemizin kalkınabilmesi, gelişen ekonomik şartlara uyum sağlayabilme yeteneğinin varlığı ile mümkün olacaktır. Bu bağlamda, KOBİ'lere karşı ekonomi politikalarının gözden geçirilmesi, uluslararası rekabet bakımından da büyük önem taşımaktadır (1).

Mobilya sektörü, işyeri sayısı ve yarattığı istihdam ile önemli bir sektör olmasına rağmen, genel ihracat içindeki payı oldukça düşüktür. Sektördeki firmaların küçük bir kısmı doğrudan ihracat yapabilmektedir. Büyük bir kısmı ise ürünlerini, yurt dışı faaliyetleri bulunan yüklenici firmalar aracılığı ile ihraç etmektedir (6). Ankara'da ağaçişleri alanında faaliyet gösteren 18 000 civarında işletme bulunmaktadır (7). Bu işletmelerin arz-talep ilişkisine bakıldığında, bir kısmının stok üretiminde bulunduğu ve ürettikleri malların müşteri tarafından satın alınmama gibi bir endişe taşımadıkları görülmektedir (8).

Türk mobilya sanayinin olumlu ya da olumsuz göstergelerinden herhangi birinin üzerinde yoğunlaşmadan verilerle sektör düzeyinde bilgi toplanarak değerlendirme yapılan bir çalışmada, mobilya sanayisinin önemli yapısal, örgütsel ve teknolojik eksikliklere sahip olduğu, ancak bu negatif göstergelere karşı önemli pozitif gelişmeleri de gerçekleştirdiği ve gelişim eğiliminin devam ettiği belirtilmiştir (9,10). İşletme üretim faaliyetlerinde hangi teknolojiyi kullanırsa ekonomik davranır? ya da "halen mevcut süreçte yer alan teknolojiyi yeni teknoloji ile değiştirmelimidir?" sorularına cevap aranan başka bir çalışmanın sonucunda ise; yeni teknolojinin, iş yoğunluğunu azaltması, kalite artışı sağlaması ve aynı miktar üretimi daha kısa sürede gerçekleştirmesi halinde geçerli olacağı ifade edilmiştir (11).

İşgücünün iş ortamını; kendisi ile makine ve çevresini oluşturmaktadır. Harcanan statik ve dinamik güçleri en aza indirgeyebilmek, emniyeti sağlamak, zihinsel güç ve manevi açıdan işgücünü yormamakta verimliliği önemli ölçüde etkilemektedir (12). Verimlilik ve çalışma koşulları arasındaki yakın ilişkinin tam anlamı ile anlaşılabilmesi oldukça uzun zaman almıştır. Bu yönde ilk atılım iş kazalarının fiziksel sonuçları kadar ekonomik sonuçları olduğunun anlaşılması ile başlamıştır (13).

Literatür bilgileri ışığında, Türkiye Mobilya Endüstrisinde birbirinden farklı birçok sorunun yaşandığı anlaşılmaktadır. Özellikle rekabet, pazarlama, ihracat gibi konular ile ilgili çalışmalar yapılmıştır ancak, mobilya üretim mekânlarındaki fiziksel çevre faktörleri hakkındaki çalışmalar sınırlı düzeydedir. Bu çalışmada; mobilya üretim atelyelerinin fiziki koşullarının incelenerek eksikliklerinin belirlenmesi ve bu eksikliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerilerinin getirilmesi amaçlanmıştır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Deneklerin Seçilmesi

Bu araştırma, Ankara Siteler Bölgesinde faaliyet gösteren mobilya işletmelerinde yürütülmüştür. İncelenen işletmelerin ölçek büyüklükleri de dikkate alınarak, araştırma verilerinin karşılaştırılması ile değerlendirme yapılmıştır. Araştırma kapsamına alınan işletmelerin ölçek büyüklüklerinin belirlenmesinde, TÜİK'in çalışan sayılarına göre yaptığı sınıflandırma esas alınmış olup, Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. İşletme büyüklükleri (14)

İşletme Büyüklüğü	İşletme sayısı	%
1-9 Çok küçük ölçekli	49	49,5
10-49 Küçük ölçekli	50	50,5
Toplam	99	100

2.2. Anket Tasarımı

Anket tasarımında kapalı uçlu sorular, iki seçeneğe sorular, çoktan seçmeli sorular ve birden çok seçeneği olan sorular kullanılarak araştırılmak istenen özellikler ortaya konulmuştur (15). Ölçülen unsurların her birinin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

2.3. Anket Uygulama ve Röportaj Yapma

Anket soruları, ön bilgi edinebilmek üzere farklı işletmeler incelendikten sonra hazırlanmıştır. Üretim atelyelerindeki eksikliklerin ya da çalışırken karşılaşılan problemlerin tespit edilebilmesi amacı ile işletmelerde mevcut durum incelenmiş; işletme sahipleri, üretim sorumluları ve çalışanlarla bire bir görüşülerek anket, röportaj ve gözlem yapma teknikleri uygulanmıştır. Denekler, anketi yaklaşık 25 dakikada tamamlamıştır.

Anket uygulamasında örnek büyüklüğü (n);

$$n = (Z^2 * N * P * Q) / (N * D^2 + Z^2 * P * Q)$$

eşitliğinden hesaplanmıştır (16).

Z : Güven katsayısı (%5'lik hata payı için bu katsayı 1,96 alınmaktadır).

N: Ana kütle büyüklüğü

P : Ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunma ihtimali (%99 alınmıştır)

Q : 1-P Ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunmama ihtimali (0,01)

D : kabul edilen örnekleme hatası (%2 alınmıştır)

$$n = (1,96^2 * 10000 * 0,99 * 0,01) / (10000 * 0,02^2 + 1,96^2 * 0,99 * 0,01) = 94,37 \approx 94$$

Hesaplama sonuçlarına göre araştırma için 94 işletmenin yeterli olacağı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada 99 işletme incelenmiş olup, tamamı değerlendirilmeye alınmıştır.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen verilerin yüzdelik, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin ise $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı Ki-kare (Chi-Square) ile test edilmiştir. Değerlendirmede Ki-kare değerinin yorumlanabilmesinde üç yöntem olduğundan bu yöntemler ayrı ayrı denenmiştir. Birinci yöntem birleştirme, ikinci yöntem etkisiz hâle getirme, üçüncü yöntem ise iki çözümünde uygun olmadığı durumlarda yorumlar çapraz tablo üzerinden sadece frekans ve yüzdeler kullanılarak yapılmıştır (17). Verilerin değerlendirilmesinde 'SPSS' ve 'Microsoft Excel' paket programları kullanılmıştır.

3. BULGULAR

İşletme sahiplerinin üretim atelyelerinde kullanılan ısıtma sistemlerine ve bu sistemlerin yeterlilik durumlarına ilişkin görüşleri Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Atelyelerin ısıtma sistemleri ve yeterlilik durumları

Isıtma Kaynağı	Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Talaş sobası	84	84,9	10	10,1	94	95
Kalorifer	4	4	0	0	8	4
Elektrik sobası	1	1	0	0	1	1

F: İşletme sayısı %: Yüzdelik değer

Atelyelerinin %96'sının talaş sobası, %4'ünün kalorifer, %1'inin ise elektrik sobası ile ısıtıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, talaş sobası ile ısıtılan atelyelerin %10'unda bu ısıtma sisteminin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Atelyelerin mevcut fiziksel yapısı dikkate alındığında; özellikle 1-9 işçi çalıştıran küçük atelyelerde talaş sobasının kullanılması gerektiği, atelye sorumluları tarafından belirtilmiştir.

İşletme sahiplerinin, üretim atelyelerinde kullanılan havalandırma sistemine ilişkin görüşleri Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Atelyelerin havalandırma sistemi

Hav. Sistemi	Var				Yok		Toplam	
	Yeterli		Yetersiz		F	%	F	%
	F	%	F	%				
Genel	1	1	0	0	98	99	99	100
Lokal	35	35,3	7	7	57	57,7	99	100

F: İşletme sayısı %: Yüzdelik değer

Atelyelerin %42'sinde lokal havalandırma sistemi, %1'inin genel havalandırma sistemi kullanıldığı, %57'sinde ise hiçbir havalandırma sistemi bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca lokal havalandırma sistemi

kullanan atelyelerin %7'sinde bu sistemin yetersiz olduğu işletme sahipleri tarafından belirtilmiştir.

İşletme sahiplerinin üretim atelyelerinde kullanılan aydınlatma sistemine ilişkin görüşleri Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 4. Atelyelerin aydınlatma sistemi

Aydınlatma Sistemi	Kullanılıyor				Toplam	
	Yeterli		Yetersiz		F	%
	F	%	F	%		
Elektrikle aydınlatma	14	14,1	1	1	15	15,1
Doğal ve elektrikle	81	81,8	3	3,1	84	84,9

F: İşletme sayısı %: Yüzdelik değer

Atelyelerin %15'inde elektrikli aydınlatma kullanıldığı, %85'inde elektrikli aydınlatmanın yanı sıra doğal aydınlatmadan da yararlandığı, hem doğal hem de elektrikli aydınlatma kullanılan üretim atelyelerinin %3'ünde ise bu aydınlatma sistemlerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Atelyelerinin elektrik tesisatı durumları Çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 5. Elektrik tesisatı durumu

Elektrik Tesisat Durumu	Var		Yok	
	F	%	F	%
El aletleri gövde topraklaması	94	94,9	5	5,1
Bina topraklaması	99	100	0	0
Elektrik panosu kapalı kutusu	69	69,7	30	30,3
Elektrik lambaları koruyucuları	13	13,1	86	86,9
Besleme kabloları koruyucuları	56	56,6	43	43,4

Buna göre, atelyelerin %95'inde el aletleri gövde topraklaması, tamamında bina topraklaması olduğu, üretim atelyelerinde bulunan elektrik panosunun %70'nin kapalı kutu içerisinde saklandığı, %13'ünün elektrik lambaları koruyucusu kullandıkları ve %57'sinde besleme kablolarının bir koruyucu içerisinde muhafaza edildiği belirlenmiştir.

Atelyelerin mülkiyet durumu Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. Mülkiyet durumu

Mülkiyet Durumu	F	%
Mülk sahibi	17	17,2
Kiracı	82	82,8
Toplam	99	100

F: İşletme sayısı %: Yüzdelik değer

Üretim yerlerinin %17,2'si mülkiyet, %82,8'i kira olduğu tespit edilmiştir. Mülkiyet durumları ile işyeri havalandırma sistemi bulunması arasındaki ilişkiye ait Ki-kare testi sonuçları Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. İşyeri mülkiyet durumu ile havalandırma sistemi bulunması ilişkisi

Mülkiyet Durumu	Havalandırma				Toplam	
	Yok		Var			
	F	%	F	%	F	%
Mülk sahibi	10	58,8	7	41,2	17	100
Kiracı	46	57	36	43	82	100

$$(X^2=0,043, Sd=1, p=0,837)$$

Çizelge 7'ye göre, mülkiyet durumu kira olan işletmelerin %57'sinin, mülk sahibi durumunda olan işletmelerin ise %59'unun üretim atelyelerinde havalandırma sisteminin olmadığı tespit edilmiştir. Ki-kare testi sonucuna göre, hesaplanan değer tablo değerinden küçük olduğundan farksızlık hipotezi reddedilmez. Buna göre, işletmelerin mülkiyet durumları, atelyelerde havalandırma sisteminin kullanılmasını etkilememektedir. Sonuçta, işyeri mülkiyet durumu ile havalandırma sisteminin kullanılması arasında $\alpha=0,05$ yanlıgı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı söylenebilir.

İşletmelerin mülkiyet durumu ile atelye yerleşim düzeninden memnuniyet durumuna ait sonuçlar Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. İşletmelerin mülkiyet durumu ile atelye yerleşim düzeni memnuniyet durumu

Mülkiyet Durumu	Yerleşim Düzeninden				Toplam	
	Memnun		Memnun Değil			
	F	%	F	%	F	%
Mülk sahibi	13	76,4	4	23,6	17	100
Kiracı	40	48,8	42	51,2	82	100

$$(X^2=4,340, Sd=1, p=0,037)$$

Mülkiyet sahibi olan mobilya üreticilerinin %76'sı atelye yerleşim düzeninden memnun olduğu, mülkiyet durumu kira olan işletmelerin ise %51'nin yerleşim düzeninden memnun olmadığı tespit edilmiştir. Ki-kare testi sonucuna göre, hesaplanan değer tablo değerinden büyük olduğundan farksızlık hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, mülkiyet durumu üretim atelyesi yerleşim düzenini etkilemektedir. Sonuçta, işyeri mülkiyet durumları ile atelye yerleşim düzeni memnuniyeti arasında $\alpha=0,05$ yanlıgı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu söylenebilir.

Üretim atelyelerinde sosyal tesislerin bulunma ve uygun olma durumuna ilişkin işletme sahiplerinin görüşleri Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. Sosyal tesislerin durumu

Tesis	Var / Uygun		Var / U. Değil		Yok		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
	Sıcak su+Duş	16	16,2	6	6,1	77	77,8	99
Yemek yeri	27	27,3	4	4	68	68,7	99	100
Dinlenme yeri	24	24,2	3	3	72	72,7	99	100

$$F: \text{İşletme sayısı} \quad \%: \text{Yüzdelik değer}$$

Mobilya işletmelerinin %22'sinde sıcak su+duş, %31'inde yemek yeme yeri, %27'sinde dinlenme yeri bulunduğu tespit edilmiştir.

Kişisel koruyucuların bulundurulması ve kullanılması durumu Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10. Kişisel koruyucuların bulundurulması ve kullanılması durumu

Kişisel Koruyucu	Var				Yok		Toplam	
	Kullanılıyor		Kullanılmıyor		F	%	F	%
	F	%	F	%	F	%	F	%
İş Ayakkabısı	87	87,9	0	0	12	12,1	99	100
İş Eldiveni	88	88,9	3	3	8	8,1	99	100
İş Gözlüğü	77	77,8	6	6,1	16	16,2	99	100
Toz Maskesi	75	75,8	9	9,1	15	15,2	99	100
İş Elbisesi	90	90,9	0	0	9	9,1	99	100

$$F: \text{İşletme Sayısı} \quad \%: \text{Yüzdelik Değer}$$

Atelyelerinin %87,9'unda iş ayakkabısı, %91,9'unda iş eldiveni, %83,8'inde iş gözlüğü, %84,8'inde toz maskesi, %90,9'unda iş elbisesi bulundurulduğu ve bu koruyucuların büyük oranda kullanıldığı tespit edilmiştir.

Makine koruyucusu kullanımı ile kaza yaşanması ilişkisine ait sonuçlar Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11. Makine koruyucusu kullanımı ile kaza yaşanması ilişkisi

Kaza yaşandı mı?	Makine Koruyucuları				Toplam	
	Kullanılıyor		Kullanılmıyor		F	%
	F	%	F	%	F	%
Evet	3	12,5	21	87,5	24	100
Hayır	26	34,6	49	65,3	75	100

$$(X^2=4,313, Sd=1, p=0,038)$$

Makine koruyucuları kullanılmayan atelyelerin %87,5'inde kaza yaşandığı tespit edilmiştir. Ki kare testi sonucuna göre, hesaplanan değer tablo değerinden büyük olduğundan farksızlık hipotezi reddedilmez. Buna göre, makine koruyucularının kullanılması, atelyelerde kaza yaşanmasını etkilemektedir. Sonuçta, atelyelerde makine koruyucuları kullanımı ile kaza yaşanması arasında $\alpha=0,05$ yanlıgı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu söylenebilir.

Atelyelerde kullanılan taşıma sistemlerine ilişkin sonuçlar Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12. Atelyelerde kullanılan taşıyıcı sistemler

Taşıma Sistemi	F	%
Makaralı boyuna taşıma konveyör	4	4
Hidrolik taşıma arabası	12	12,1
Tekerlekli basit araba	26	26,3
Yok	57	57,6
Toplam	99	100

$$F: \text{İşletme Sayısı} \quad \%: \text{Yüzdelik Değer}$$

Atelyelerinin %4'ünde makaralı boyuna taşıma konveyörü, %12'sinde hidrolik taşıma arabası, %26'sında basit tekerlekli araba kullanıldığı, %58'inde ise hiçbir taşıma sistemi kullanmadığı tespit edilmiştir.

Atelyelerde yangın söndürme cihazı bulundurma ve kullanma durumu Çizelge 13'de verilmiştir.

Çizelge 13. Yangın söndürme cihazı bulundurma ve kullanma durumu

Yangın Söndürme Cihazı		F	%
Var	Kullanımı Biliniyor	59	59,6
	Kullanımı Bilinmiyor	39	39,4
Yok		1	1
Toplam		99	100

F: İşletme Sayısı %: Yüzdeler Değer

Atelyelerin %99'unda yangın söndürme cihazının bulunduğu ancak bu atelyelerin %39,4'ünde yangın söndürme cihazı kullanımının bilinmediği tespit edilmiştir.

Atelyelerde uyarı levhalarının bulundurulması ve yeterlilik durumu Çizelge 14'de verilmiştir.

Çizelge 14. Uyarı levhası bulundurulması ve yeterlilik durumu

Uyarı levhası		F	%
Var	Yeterli	21	21,2
	Yetersiz	42	42,4
Yok		36	36,4
Toplam		99	100

F: İşletme Sayısı %: Yüzdeler Değer

Atelyelerin %36'sında uyarı levhasının bulunmadığı belirlenmiştir. Uyarı levhası bulundurulmuş atelyelerin %21'inde bu levhaların yeterli, %42'sinde ise yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamına alınan üretim atelyelerinin %96'sı talaş sobası ile ısıtılmakta ve bu yöntem kullanıcılar tarafından yeterli bulunmaktadır. Bu durum, kullanıcıların yonga ve talaş gibi üretim artıklarının sadece ısıtma kaynağı olarak kullanma alışkanlıklarından kaynaklanmış olabilir.

Atelyelerin tamamına yakınında elektrik lambaları koruyucusuz olarak kullanılmaktadır. Koruyucusuz ampuller, zamanla tozlanarak ışık kaybına sebep olur ve yangın ihtimalini artırır. Koruyucu kullanılması ve bunların periyodik temizliğinin yapılması, güvenli bir çalışma ortamı oluşturmanın yanı sıra elektrik enerjisinin verimli kullanılması ile işletme ve ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

İşyeri mülkiyet durumu bakımından, kiracı işletmelerin oranı oldukça yüksektir. Mülk sahibi ve kiracı durumunda olan atelyelerin önemli bir kısmında havalandırma sistemi bulunmamaktadır. Havalandırma siste-

minin, çalışanların sağlığı ve üretim kalitesinde önemli rol oynadığı da dikkate alındığında, bunun, önemli bir eksiklik olduğu söylenebilir. Mülk sahibi olan işletmelerin büyük çoğunluğunun atelye yerleşim düzeninden memnun olmasına karşın kiracı olan işletmelerin yarısından fazlası bu durumdan memnun değildir. Buna göre, mülk sahibi olmak memnuniyeti artırmaktadır. Kiracı durumunda olan işletme memnuniyetsizliğinin, yapılan üretimin özelliğine göre konum, alan ve geometride bina bulunamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Üretim atelyelerinde, yemek yeri, sıcak su+duş ve dinlenme alanlarının bulunma oranı oldukça düşüktür. Literatürde, çalışanın bedensel ve zihinsel açıdan yorulmasının verimliliği önemli ölçüde etkilediği bildirilmiştir (12). Bu durumda, çalışanların beslenme, temizlik ve dinlenme gibi temel ihtiyaçların karşılanması, başta verimlilik olmak üzere çalışma isteğinin sürdürülebilirliğine ve üretim kalitesine olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir.

Atelyelerinin çoğunluğunda kişisel koruyucular kullanılmakta, makine koruyucuları ise kullanılmamaktadır. Makine koruyucuları kullanılmayan atelyelerin %87,5'inde kaza yaşanmıştır. Buna göre, makine koruyucuları kullanımı kazaları önemli oranda önlemektedir. İşveren ve işyeri sorumlularının, makine koruyucuları kullanılması hususunda gösterdikleri hassasiyet arttıkça iş kazalarının azalacağı söylenebilir.

Atelyelerin tamamına yakınında yangın söndürme cihazı bulunmasına rağmen çalışanların önemli bir bölümü bu cihazların kullanımını bilmemektedir. Ayrıca, atelyelerin yarısına yakınında uyarı levhaları bulunmamaktadır veya yeterli değildir.

Sonuç olarak, mobilya işletmelerinde fiziki donanım eksikliği ve çalışanların alt yapı kullanımında bilgi yetersizlikleri bulunmaktadır. Çalışanlara, iş güvenliği, verimlilik ve teknolojik gelişmelerin iş koluna yansımaları gibi konularda eğitim verilmesi ile bu eksiklikler önemli ölçüde giderilebilir.

5. KAYNAKLAR

1. Başkan, İ., Burdurlu, E., Er, H., Şenay, A., "Fabrikasyon Mobilya Üretim Teknikleri", 1. Ulusal Mobilya Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara, 33-35 (1997).
2. Aksu, B., "Türkiye'de Büyük Ölçekli Mobilya Sanayi İşletmelerinin Yönetmel ve Örgütsel Yapılarının Analizi", Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2-5 (1997).
3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Hayatı İstatistikleri Çalışma Genel Müdürlüğü yıllık raporları, Ankara, (2005).
4. Karaerkek, S., "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Dünyadaki ve Türkiye'deki Önemi", TOBB Yayınları, 5: 3-8 (1991).
5. Erez, Y., "2000'li yıllara Giren Türkiye'nin Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Politikası Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Konferansı", TOBB Yayınları, 278: 9-15 (1993).

6. Yeniçeri, B., “Mobilya Sektörü Dış Pazar Araştırması”, İGEME, 1- 4, Ankara, (2002).
7. Tuncel, F., “Küçük Ölçekli İşletmelerde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Sorunları”, Bilişim Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 15-16 (1997).
8. Esin, A., “XXI. Yüzyıl Ekonomilerine Doğru Bir Kalkınma Aracı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler”, *AT Dergisi*, 1: 12-13 (1991).
9. Kurtoğlu, A., “Türk Mobilya Sanayinin Yapısal Görünümü”, *1. Uluslar arası Mobilya Kongresi ve Sergisi*, İstanbul, 19-29 (1999).
10. Süer, İ., “Avrupa Birliği Ülkeleri Türkiye’deki Mobilya Sanayinin Yapısal Özellikleri”, *Gazi Üniv. Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi Dergisi*, Ankara, 8: 75-92 (2000).
11. Burdurlu, E., Güçbilmez M., “Mobilya Endüstrisi için Teknoloji Seçiminde Temel Yaklaşımlar”, *1. Mobilya Kongresi ve Sergisi*, İstanbul, 435-446 (1999).
12. Şimek, M., “Ekonominin Lokomotifi KOBİ’lerin Olmazsa Olmazları”, *Alfa Yayınları*, 173-199 (2002).
13. International Labors Office, “iş etüdü”, *Milli Productivite Merkezi Yayınları*, 4. Basım, Ankara, 29: 49-77 (1991).
14. Anonim, “Küçük Ölçekli İmalat Sanayi İstatistikleri; Kapsam ve Yöntem”, *Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)*, Yayın no: 3246, Ankara, (1996).
15. Arıkan, R., “Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama”, *Asil Yayınları*, Ankara, 121-125 (1995).
16. Yamane, T., (Çevirenler: Esin, A., Bakır, M.A., Aydın, C. vd.) “Temel Örnekleme Yöntemleri”, *Literatür Yayınları*, İstanbul, 50-78 (2001).
17. Büyüköztürk, Ş., “Veri analizi el kitabı”, *Pegem Yayıncılık*, 4: 142-147 (2004).